

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 14/2001 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till rådets direktiv (miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman sände den 6 mars 2001 statsrådets skrivelse med anledning av Europeiska gemenskapernas kommissions förslag till ett direktiv av rådet om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus (U 5/2001 rd) till stora utskottet för behandling och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i saken till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Helena Karlsson, inrikesministeriet
- juris licentiaten Kirsi Neiglick
- professor Tuomas Ojanen
- professor Martin Scheinin.

STATSRÅDETS SKRIVELSE

Förslaget

Förslaget bygger på artikel 63.1 d i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna. Enligt artikeln skall rådet besluta om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus. Direktivet tillämpas endast i fråga om personer som söker skydd enligt Genèvekonventionen i det fall att asylansökningen inlämnats vid gränsen till eller inom medlemsstaternas territorium. Medlemsstaterna kan dock tillämpa direktivet också för andra förfaranden än dem som omfattas av Genèvekonventionen.

Direktivet omfattar bestämmelser om rättsskyddsgarantier för asylsökande, minimikrav på beslutsprocessen och gemensamma normer för att tillämpa vissa begrepp och viss praxis. I direktivet ingår också ett förslag om att inrätta en

kontaktkommitté med uppgift att bidra till att direktivet införlivas i medlemsstaternas nationella lagstiftning och att det genomförs på ett enhetligt sätt.

Statsrådets ståndpunkt

I princip intar regeringen en positiv ståndpunkt till direktivförslaget. Prövningen av en asylansökan i en medlemsstat och ett enhetligt asyلفörfarande i medlemsstaterna är viktiga frågor också med tanke på enskilda asylsökande.

Regeringen har vidtagit åtgärder för att bereda sin ståndpunkt. För att regeringen skall kunna inta sin ståndpunkt måste förslagets inverkan på den nationella lagstiftningen utredas. Enligt regeringen måste förslagets många detaljer ännu specificeras och preciseras och de olika förvalt-

ningsområdena slå fast sina gemensamma ståndpunkter.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Direktivet syftar till att fastställa i artikel 63.1 d i EG-fördraget avsedda miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus. Direktivförslaget är den första viktiga åtgärden för att skapa en gemensam europeisk asylpolitik. I förslaget ingår all lagstiftning om saken som finns i medlemsstaterna och de administrativa och juridiska mekanismer som behövs för snabb och ändamålsenlig behandling av ärendena.

Direktivet innebär inte att medlemsstaterna måste införa enhetliga förfaranden eller att de är tvungna att använda för dem nya rättsliga begrepp eller rutiner. Enligt direktivförslaget kommer det helt eller delvis an på medlemsstaterna att verkställa flera av de nya bestämmelserna. Med tanke på Finlands grundlag är en dylik reglering inte ett problem.

På grund av direktivets karaktär av miniminorm kan medlemsstaternas nationella domstolar inte inskränka direktivets tillämpningsområde eller tillhandahålla en lägre skyddsnivå. Detaljerna i de bestämmelser som är förpliktande för medlemsstaterna kräver ur Finlands synvinkel ytterligare utredningar, menar utskottet. Allmänt taget betonar utskottet betydelsen av de i 21 § i grundlagen fastställda principerna om förvaltningens och rättsskyddets betydelse. I stadgan om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen behandlas också rätt till god förvaltning (artikel 41) och rätt till ett effektivt rättsmedel (artikel 47). Utskottet framhåller att direktivet vid den fortsatta beredningen skall utformas så att regleringen inte förpliktar Finland till att sänka nivån på det rättsskydd som den gällande lagstiftningen garanterar.

I kapitel IV avsnitt 2 ingår bestämmelser om ett påskyndat förfarande för att handlägga asylansökningar. Enligt förslaget får medlemsstater-

na införa eller behålla ett påskyndat förfarande bland annat för att handlägga ansökningar, om sökanden kommer från ett säkert ursprungsland i den mening som avses i artiklarna 30 och 31 i direktivet. Medlemsstaterna får vid prövningen av asylansökningar betrakta ett land som ett säkert ursprungsland endast i enlighet med principerna i bilaga II (direktivförslagets artikel 30.1), och ett dylikt land kan endast betraktas som ett säkert ursprungsland för en enskild asylsökande, om de i artikel 31 i direktivet avsedda enskilda förutsättningarna gäller. Om en medlemsstat betraktar ett land som ett "säkert ursprungsland" eller medlemsstaten har för avsikt att göra det skall begreppet tillämpas i överensstämmelse med bestämmelser som är gemensamma för alla medlemsstater.

Begreppet "säkert ursprungsland" kan enligt grundlagsutskottets uppfattning ingå i utlänningslagen, om varje asylansökan utreds tillräckligt individuellt (se GrUU 16/2000 rd). Utskottet konstaterar att förslaget inte är problematiskt om artikel 6 och 31 i direktivet beaktas. Utskottet fäster dock uppmärksamheten vid att principerna i bilaga II för fastställande av säkra ursprungsländer till en viss grad avviker från motsvarande bestämmelser i 33 b § i utlänningslagen. I utlänningslagen poängteras vikten av att internationella konventioner om mänskliga rättigheter och kraven på rättvis rättegång beaktas när ett medlemsland bedömer om ett ursprungsland är säkert eller inte.

Bestämmelsen om icke-diskriminering i artikel 41 skall få den lydelse den har i 6 § 2 mom. i grundlagen och artikel 21.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen, vilket innebär att förbudet utöver de skäl som nämns i direktivförslaget också täcker övriga personliga skäl.

Utlåtande

Grundlagsutskottet meddelar vördsamt som sitt utlåtande

att stora utskottet bör beakta det som anförts i detta utlåtande.

Helsingfors den 30 mars 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /fkf
Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent

Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Ilkka Taipale /sd
ers. Jukka Mikkola /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Sami Manninen.